

ПОНЯТТЯ "ГІДНОСТІ" ЯК ПІДҐРУНТЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

Written by ЗАЗУЛЯК АНАСТАСІЯ ВАСИЛІВНА, студентка юридичного факультету Тернопільського національного економічного університету (м.Тернопіль)

Thursday, 06 December 2018 06:07

Постановка проблеми. Останнім часом в українському суспільстві посилюється увага до питання людської гідності, особистої, громадянської, чоловічої, жіночої, дитячої, національної тощо. Декілька віків колоніального рабства важким тягарем лягли на плечі народу, перетворивши багатьох його представників на безлику масу, позбавлену навіть інстинкту самозбереження, здорового глузду та людської гідності. Деперсоналізація стала масовим і тотальним явищем і внаслідок цього право втратило базис для свого розвитку – людську особистість, яка завдяки своїй гідності є творцем, носієм, реалізатором та захисником права [1]. Після Революції Гідності простежується процес пробудження людини-особистості, формування її поглядів та особистісних якостей. Нині масово з'являється автономний індивід, який готовий стати повноцінним реальним суб'єктом права. Гуманізація правової сфери і правознавчої науки є нагальною проблемою, бо без цього навряд чи можлива правова реформа, яка приведе до появи на українських теренах демократичної і правової держави. **Мета.** У даній роботі досліджується гідність людини як основа права. За мету поставлено розкрити поняття «людської гідності» як виразу самоцінності людини та детермінанти права, а також розглянути повагу до гідності людини та її прав як одну з найважливіших ознак демократичної та правової держави.

Стан дослідження. Взаємозв'язок права з феноменом людської гідності досліджують такі українські та зарубіжні філософи права, як

О. Бандура, В. Брюггер, В. Бачинін, О. Гришук, В. Петрова, М. Костицький, Г. Радбрух. Щодо теорії прав людини, то вона знайшла своє висвітлення у працях М. Кравчука. У цілому і досі залишається недостатньо розкритою та обґрунтованою низка теоретичних та практичних проблем щодо з'ясування суті людської гідності та її зв'язку з правом, але наукова розробленість тематики еволюціонує з кожним роком.

Виклад основного матеріалу. Гідність – виняткове нематеріальне благо, що належать людині від народження. Особа, що володіє високими моральними якостями, стає цінністю як в очах інших людей так і в своїх власних. На цих оцінках ґрунтується самосвідомість людини і визначається її ідентичність. Значимість людини піднімається або зменшується залежно від того, наскільки моральні цінності стали для неї правилами, увійшли в її внутрішній світ. Почуття гідності успішно розвивається і функціонує на основі усвідомленого ставлення до себе як до суб'єкта моральної діяльності, розуміння своїх обов'язків і прав людини і громадянина. Це почуття укріплюється, якщо індивід усвідомлює і переживає те, що вільно і повно може виявити свої здібності і можливості, реалізувати свою активність і творчість.

Загальна Декларація прав людини акцентує, що «визнання гідності, притаманної всім членам людської сім'ї, і рівних та невід'ємних прав їх є основою свободи, справедливості та загального миру» [2]. Отже, якщо кожному притаманна людська гідність, то кожна людина повинна мати право на її захист [3].

Коли ми говоримо про людську гідність, то маємо усвідомлювати, що кожен має право на рівну міру поваги до його гідності, яка не залежить від віку людини, її фізичного чи матеріального становища, кольору шкіри чи національності. Стаття 21 Основного Закону України наголошує: «Усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах. Права та свободи людини є невідчужуваними та непорушними» [4].

За твердженням вчених людська гідність нерідко розглядається як виток усіх прав людини, як те, що вирізняє людину серед інших явищ оточуючого нас світу. У цьому плані

ПОНЯТТЯ "ГІДНОСТІ" ЯК ПІДҐРУНТЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

Written by ЗАУЛЯК АНАСТАСІЯ ВАСИЛІВНА, студентка юридичного факультету Тернопільського національного економічного університету (м.Тернопіль)

Thursday, 06 December 2018 06:07

доречно підкреслити, що «права людини – це комплекс можливостей, необхідних для забезпечення життєдіяльності людини закріплених конституцією держави та міжнародно-правовими документами, які є формою взаємодії людей, умовою функціонування суспільства і держави та засобом подолання протиріч і конфліктів й способом реалізації суб'єктивних інтересів» [6, с. 158].

На думку Н.М. Крестовської «людська гідність з правової точки зору означає прийняття та належність кожної людини до роду людського за простим фактом народження як рівної, достойної перебування у статусі людини і такої, що володіє правами та моральними імперативами людини. ...Людська гідність в суто позитивно-правовому плані має розглядатись як суб'єктивне право і саме в такому сенсі відображена у нормативних джерелах національного та міжнародного права. Позитивація людської гідності, як правило, здійснюється через заборону посягання на гідність людини» [7, с. 36, 37]. Якщо проаналізувати попереднє твердження, то можна сказати, що людина знаходиться в руках держави, яка за допомогою законів «фіксує» її право на гідність. Але ми, як глобальна спільнота, маємо розуміти, що це є не вірно. Людська гідність має стояти в центрі усього, що ми робимо. Вона є ядром людського «я», яке держава має визнавати та поважати. Важливо усвідомлювати: людина не об'єкт, якому держава гарантує права та захист цих прав [5]. Гідність людини, саме з огляду на її природу, є абсолютною, невідчужуваною, незайманою; вона сама по собі не може якимось чином ушкоджуватись, не може бути порушеною. Людська гідність є тим фокусом, в якому перетинається унікально-окреме і духовно-культурне загальнолюдське. Право на людську гідність є комплексним правом, яке включає право на життя, честь, безпеку, свободу думки і слова, вільне вираження власних поглядів та переконань, право свободи світогляду, свободи об'єднання в політичні партії та громадські організації, право на невтручання в особисте життя особи тощо.

Міжнародне право посідає особливе місце в інституалізації людської гідності та прав і свобод людини. Ідея непорушності прав і свобод, їх рівності та невід'ємності відображає споконвічне прагнення людства до знищення всіх форм насильства, експлуатації і пригноблення, прагнення до співіснування, заснованого на принципах справедливості, демократизму та гуманізму. Зараз простежуються тенденція універсалізації концепції прав людини, поширення її на все більшу кількість держав, збільшення питомої ваги загальнолюдського у змісті прав, закріплених у правових актах різних держав світу. Міжнародне право визнає гідність людини, її права і свободи як гуманітарну універсалію, ціннісний орієнтир загальнолюдської ідентифікації. Визначальне місце у міжнародних правових актах займає нормативне звернення до людської гідності: «всі права витікають з властивої людській особі гідності». З такого формулювання випливає кілька істотних висновків: людська гідність розглядається як джерело прав людини, тобто підноситься на рівень принципу права; людська гідність належить кожному, незалежно від законодавчого закріплення; право людини на гідність впливає з принципу людської гідності [3].

Значної роль у процесі впровадження міжнародних принципів і норм щодо людської гідності та прав і свобод людини у національну юридичну практику України набуло створення ефективних національних гарантій людської гідності та прав і свобод людини. Адже лише закріплення прав людини у правовому акті не є показниками їх реальності. Відомо, що і в конституціях держав з тоталітарним режимом правління було продекларовано великий перелік прав і свобод людини, однак ними не можна було

ПОНЯТТЯ "ГІДНОСТІ" ЯК ПІДҐРУНТЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

Written by ЗАЗУЛЯК АНАСТАСІЯ ВАСИЛІВНА, студентка юридичного факультету Тернопільського національного економічного університету (м.Тернопіль)
Thursday, 06 December 2018 06:07

скористуватися в житті. Таким чином, велике значення має реальне забезпечення людської гідності, прав та свобод людини і громадянина, що є однією з найважливіших ознак демократичної, правової держави.

Висновок. Отже, людська гідність – основа (підґрунтя) природного права та вихідна ідея формування позитивного права у демократичній та правовій державі. Людська гідність розглядається як базова цінність, через призму якої повинні розглядатись інші загальнолюдські і правові цінності, такі як свобода, справедливість та формальна рівність. Гідність людини – джерело, фундамент і основа цілого конституційного порядку, її не можна трактувати як одне з багатьох прав або свобод. З іншої точки зору, людська гідність розуміється як внутрішня впевненість особи у власній цінності, почуття самоповаги, яке виявляється у супротиві будь-яким намаганням посягнути на свою індивідуальність та незалежність.

- Список використаних джерел:**
1. Гідність як онтологічна основа правового статусу людини. URL: http://www.lj.kherson.ua/2014/pravo05/part_3/70.pdf
  2. Загальна Декларація прав людини. Київ: Верес, 1997. 36 с.
  3. Грищук О. Людська гідність як антропологічна підстава прав людини. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Серія юридична. Львів, 2006. Вип. 1. С. 317—324.
  4. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30, із змінами і доповненнями, внесеними законами України № 1-рп/2016 від 15.03.2016. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254>
  5. The WYA Declaration on the Human Person. URL: <https://www.wya.net/publications/declarations/human-person/>
  6. Кравчук М.В. Теорія держави і права (опорні конспекти): навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. 3-є вид., змін й доп. Тернопіль, ТНЕУ, 2018. 524 с.
  7. Крестовська Н.М. Людська гідність дитини: моральні та правові аспекти. *European political and law discourse*. 2018. Том 5. Вип. 5. С. 35—41. {jcomments on}